

Loodushariduse õppeprogramm

Tutvumine talumetsaga (4.-6. klassile Lääne-Virumaal)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada mitmekesist talumetsa ja õpetada turvalist säästlikku käitumist ning jätkusuutlikku hoidu.

Programmi sihtrühm: 4.-6. klass, eesti õppekeel, kuni 25 (30) õpilast, suuremat gruppi käsitletakse vajadusel ja kokkuleppel kahe klassina ning kaasatakse täiendav juhendaja.

Programm kestab 2,5 tundi ja sobib läbimiseks igal aastaajal. Vahendid õpperetke juhendaja poolt.

Programmi viime läbi Sitika talumetsas Lääne-Virumaal Tudu lähistel. Tegemist on ligikaudu kümne hektari suuruse keskkonnasõbralikult majandatava PEFC sertifikaadiga talumetsaga, mille majandamisel arvestatakse püsimeetsanduse põhimõtteid. Metsas on erinevas vanuses puud ja mitmekesised looduskooslused. Õppeprogrammi läbiviimise saab kohandada ka liikumise või muu erivajadusega õpilastele (palume sellest ette teatada, et saaksime teha ettevalmistused).

Vajalik varustus: tavapärase aastaajale vastavas jalatsid (maapind on rohune ja võivad esineda lombid) ning ilmale vastav riietus. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimaldada õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ja inimtegevuse mõjust; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest. Õppeprogrammis tutvustatav seotakse osaleva klassi ainekavaga riikliku õppekava baasil (nt 4. klass – taimed ja loomad inimese elus, puu vaatlus eri aastaegadel, inimese sõltuvus loodusest, elu erinevates keskkonnatingimustes; 5. klass – vesi, loomade kohastumised, õhk, õhu saastamine, asula, keskkonnatingimused; 6. klass – mets elukeskkonnana, metsatüübid, elurikkus, tasakaal, inimese mõju, loodus- ja keskkonnakaitse).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi, säästvat looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitlenud loodus- kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused vastavale sihtrühmale.

Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

1. **Ohutus looduses** (10 minutit). Koguneme metsaservas endises taluõues ja vaatame, mida enda ümber näeme. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid.
2. **Tutvumine metsaga** (40 minutit). Läheme metsa – käime erinevates kasvukohatüüpides (kuusik, kaasik, salumets). Märkame erinevusi ja arutleme nende põhjuste üle. Räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist ning erinevaid looduskooslusi. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Mõõdame ja arvutame puude vanust ja pikkust,

- määrame erinevaid puid tüvede põhjal. Kasutatavad meetodid: vaatlus, võrdlus, interaktiivne loojutustus, arutelumeetod, dialoogimeetod, heuristiline meetod, praktikameetod.
3. **Inimtegevus metsas, säästlik metsamajandamine** (40 minutit). Arutleme inimtegevuse mõju üle praktiliste näidete varal. Keskendume inimtegevuse jälgedele metsas. Tutvume lihtsamate metsatööstustega. Tutvume pärandkultuuriobjektidega (piirikivi, ajalooline metsakuivenduskraav) ja nende ajaloo. Vaatame, kuidas on metsa majandatud nii, et elupaigad oleksid kestvad. Istutame puid. Jaguneme väikesteks gruppideks ja iga grupp istutab ühe puu (kask, tamm, kuusk vms). Kasutatavad meetodid: vaatlus, arutelumeetod, interaktiivne loojutustus, praktikameetod.
 4. **Mets kui virgestus- ja puhkeala** (40 minutit). Teeme erinevaid aktiivtegevusi metsas, muuhulgas näitame, kuidas saab rakendada koolis erinevates ainetundides õpitut loodusobjektide peal. Tunnetame metsa ja metsapaus. Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Kasutatavad meetodid: dialoogimeetod, heuristiline meetod. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
 5. **Teadmiste süstematiseerimine, kokkuvõte ja tagasiside** (20 minutit). Lahendame praktilisi ülesandeid ja rakendame omandatud teadmisi küsimustele vastamiseks. Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest.

Õppekeskkond

Sitika talumets Lääne-Virumaal Tudu lähisel on valitud õpperetke eesmärgi silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks. Õppeprogrammi viime läbi PEFC sertifikaadiga erametsas, kus on erineva vanusega looduskooslused. PEFC-sertifitseerimine näitab, et mets on majandatud vastutustundlikult ja oluline on sotsiaalsete, kultuuriliste, keskkonna ning majanduslike hüvede hoidmine ja säilitamine.

Turvalisus. Õpilased liiguvad koos saatjaga. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid. Tegevused toimuvad rohusel alal või metsas, kuhu ja kust tagasi liigutakse grupis. Õpiõue käigus läbitakse ligikaudu 2,5..3 km.

Juhendajad

Õppeprogrammi läbiviijatel on pikaajaline praktiline looduskaitse ja metsandusala ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Juhendaja tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad. Juhendajad ja nende pädevus on toodud veebilehel <https://selgesiht.ee/loodusharidus/juhendajad/>.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb soovi korral omal äranägemisel kõikides moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust arutada kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist tagasisidet ja parendusettepanekuid.

Programmi kirjeldus koostatud veebruar 2020, uuendatud aprill 2024.

Programmi koostaja: Sitika talumets ja õpiõu
telefon 5090797; e-post sitika@sitika.ee

SelgeSiht Loodushariduskeskus (SelgeSiht OÜ)
Reg. 14602228
Raudürdi tee 10 Maardu 74117
telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee
<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu
keskkonnaharidusliku õppeprogrammi
kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis
„Läbimõeldud programm“, märgis nr 459.